

tema barn - musik - bibliotek

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS
FÖRENINGEN

Vi vill veta vad barn & unga vill ha

Alice Tegnér på webben!

Klassisk musik för små öron

Musikämnesord m.m.

Varför Babysång på biblioteket?

Musik, bibliotek och 10-13-åringar

Barnverksamhet i Hagfors

25:-

nr. 1
2014

KALENDARIUM 2014

Visning av Alice Tegnér's notsamling, 10 mars kl 18, Musik- och teaterbiblioteket

Årsmöte Svenska musikbiblioteksförningen 3-4 april
Besök på Kungl. Musikaliska Akademien och Svensk musik

Musikhögskoleträff på Musikhögskolan Ingesund 17-18 juni

IAML-konferens i Antwerpen, Belgien 13-18 juli 2013

Music in Digital Libraries and Archives, Göteborg 7-8 november, lärare Jürgen Diet, ordförande Tyska musikbiblioteksförningen AIBM

Flashmob i Arvika. Foto Katarina Leander. Läs mer på s.14. Omslaget: Bild från Malmö stadsbibliotek där man presenterar klassisk musik för barn på ett lekfullt sätt. Foto Tobias Johansson. Läs mer på s. 8.

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet, Redaktörens ruta	10	Greta Renborg & personarkiv
4	Vi vill veta vad barn & unga vill ha	12	Musik, bibliotek och 10-13-åringar
5	Så här går arbetet med Levande musikarv till	13	Musikämnesord m.m.
7	Alice Tegnér på webben!	14	Barnverksamhet i Hagfors
7	Varför Babysång på biblioteket?	16	Musik som protest
8	Klassisk musik för små öron	16	Summary in English

Layout Sara Lind

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteksförningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Lena Nettelbladt
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326
103 26 Stockholm
08-519 554 10 lena.nettelbladt@muslib.se
Prenumerationer inkl. medlemskap:
enskilda 300:-, institutioner 500:-, veteraner,
studerande, arbetslösa 150:-
Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Kära kollegor

Så börjar vi ana våren igen! Det är lika otroligt varje gång men allting tyder på att det även i år blir vår. I helgen såg jag de första snödropparna titta upp i en rabatt i Slottsparken i Oslo mellan snödrivorna. Andra tydliga vårtecken som vi har är att nu är det snart årsmöte igen. I år kommer vi att träffas på Kungliga Musikaliska Akademien där Musikaliska Akademiens ständiga sekreterare Tomas Löndahl hälsar oss välkomna och berättar om verksamheten samt om projektet *Levande muskarv*. Dag 2 går vi till Svensk musik där Gustaf Bergel tar emot och presenterar verksamheten. Nytt för i år är att vi börjar först vid lunch och vi avslutar vid lunch dag 2. Läs mer om årsmötet på www.smbf.nu.

Foto: Ingemar Jobansson

Det här numret kommer att innehålla mycket om barn, musik och bibliotek. Både barn och musik och bibliotek är något som ligger mig väldigt varmt om hjärtat och som också hör ihop väldigt mycket. Förutom en presentation från min arbetsplats Hagfors bibliotek, kan ni även läsa om Bagarmossens samt

Malmös jobb med barn och bibliotek. Förutom en massa annat spännande...

Jag kommer även att presentera Hagfors biblioteks arbete med barn, musik och bibliotek på IAML-konferensen i Antwerpen i sommar – mycket välkommen dit!

Jag hoppas träffa er alla på Musikaliska Akademien i april - så återigen - varmt välkommen!

Många hälsningar
Birgitta

Redaktörens ruta

Musikbiblioteksförningens styrelse beslutade att årets första nummer skulle ha tema barn – musik – bibliotek. En mycket bra idé! Men jag beslutade att temat får genomsyra hela året eftersom det finns så mycket att skriva om. Därför uppmanar jag er att skriva till mig och berätta hur just ditt bibliotek eller arkiv samarbetar med barn och ungdomar. Eller berätta vilken samling ditt arkiv eller bibliotek har i fråga om barnmaterial. I detta nummer kan du läsa om barn- och ungdomsverksamhet i Malmö, Hagfors och Stockholm.

Christel Rosenborg skriver om sitt arbete med musikämnesord, om sitt bibliotekarieliv och engagemang i Svenska musikbiblioteksförningen.

Kia Hedell berättar om den glädjande nyheten att Uppsala universitetsbibliotek har fått 12,5 miljoner kronor för satsningar på personarkiv! Johanna Grut arbetar med projektet *Levande muskarv*. I detta nummer skriver hon om arbetet med Alice Tegnér's noter. I år är det 150 år sedan Alice Tegnér föddes och det kommer uppmärksammas på flera sätt. Svenskt visarkiv digitaliserar samlingen *Sjung med oss mamma* och

det skriver Karin Strand om.

Nöjsam läsning önskar jag er och kom gärna med kommentarer till:
lana.nettelbladt@muslib.se

Lena

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com
www.smbf.nu
musikbiblioteksforum@listserv.kb.se
www.facebook.com/ (Musikbiblioteksförningen)

 Find us on
Facebook

Vi vill veta vad barn & unga vill

||| Anna Hedar, Musik- och teatermuseum, Lena Nettelblatt, Musik- och teaterbiblioteket (även foto)

Regeringen gav 26 statliga myndigheter i uppdrag att utforma strategier för sin barn- och ungdomsverksamhet för åren 2012-2014. Statens musikverk är en av dessa myndigheter. Statens musikverk har sedan 2012 arbetat aktivt med denna uppgift. Målet är att integrera ett barnperspektiv i all verksamhet och att göra verksamheten mer inspirerande, tillgänglig och intressant för barn och unga.

Fyraåringsråd?

Statens musikverk består av flera avdelningar och från dessa är det fem personer som ansvarar för barn- och ungdomsstrategin; Anna Hedar och Monica Åslund Forsén från Musik- och teatermuseum, Kerstin Carpvik från Musik- och teaterbiblioteket, Eva Andersson från kommunikationsavdelningen,

“ Barnrådet kommer jobba med en streetdanspedagog i samband med trumutställningen som finns på museet ”

Karin Strand från Svenskt visarkiv och AnnaKarin Rasmusson från Musikplattformen. Statens musikverk har valt att inrätta ett barnråd och ett ungdoms-råd.

Ungdomsrådet består av tio ungdomar 15-26 år. Rådet har haft möten på de olika enheterna tre gånger under året. Ungdomarna har även medverkat i olika projekt kring pedagogik och marknadsföring, samt på myndighetens utbildningsdag. I barnrådet ingår nio barn i åldrarna 8-12 år. Barnrådet har haft tre möten under året, och har då lämnat synpunkter på hur de olika verksamheterna kan bli mer intressanta för barn och unga. Under 2014 finns det planer på att starta ett fyraårsråd genom ett samarbete med en förskola i Botkyrka.

Utgångspunkt i FN:s barnkonvention

Hela myndigheten genomförde hösten 2013 en halvdags utbildning om integration av barn- och ungdomsperspektiv med utgångspunkt i FN:s barnkonvention.

Som resultat av utbildningen har varje enhet nu formulerat tre konkreta punkter om hur barn- och ungdomsperspektivet ska integreras i respektive enhet, varav minst en finns med i verksamhetsplaneringen för 2014.

Musik- och teatermuseet ska stänga den 29 mars för renovering och öppnar igen om två år. Ungdomsrådet planerar för en avslutningsfest på museet den 29 mars. Barnrådet kommer jobba med en streetdanspedagog i samband med trumutställningen som finns på museet och med en kompositör för att göra ett collage av utställningens ljud.

Trötta men nöjda efter avslutningsfesten sitter Angelie och Faria från barnrådet med sina julklappar.

Statens musikverks barnråd är så här glada när de får sjunga tillsammans med artisten Danny Saucedo. Museipedagog Anna Hedars är också glad.

Jenny Linds ljusvekesaxbricka

Den 12 december var det fest med barnrådet. 10 flickor från Sättra med Frans Krook från *Skapa Min Värld** kom och åt köttbullsmackor, julmust och godis. De fick träffa artisten Danny Saucedo med manager Pierre. Barnen sjöng med

“ “ Tror minsann att Jenny Lind och de gamla dokumenten i Stallet smällde lika högt som Danny Saucedo”

Danny till museipedagog Anna Hedars pianoackompanjemang. Pierre delade ut fotografier på Danny med hans autograf. Marianne Seid, arkivarie, visade Jenny Lind-väska** och berättade om idolen Jenny Lind. De fick också försiktigt, med hjälp av ett förstöringsglas titta på en ljusvekesaxbricka som Jenny Lind broderat.

Vita handskar till rariteter

Marina Demina som ansvarar för våra äldre samlingar, tog med flickorna till Stallet (magasinet där vi förvarar vårt "rara" material såsom notautografer och brev) där alla fick vita handskar. Marina visade bibliotekets första förvärv, ett manuskript av en violinkonsert av F. Graf. De fick även se ett brev från 1800-talet där några långväga resande

ber teaterdirektören att få en operaföreställning flyttad för att det ska passa dem bättre när de besöker Stockholm. Barnen fick se ett av våra äldsta notfragment från 1400-talet, samt tonsättare Claude Loyola Allgéns brandskadade noter. Till sist gick vi upp i bibliotekets barnhörna där flickorna fick berätta om vad de önskar av ett musik- och teaterbiblioteket. Vi fick många kramar innan de for hem igen med varsin julklapp i en tygkasse.

–Det var mycket roligt att se att våra samlingar är så spännande och engagerande för barn och unga! Tror minsann att Jenny Lind och de gamla dokumenten i Stallet smällde lika högt som Danny Saucedo, säger Anna Hedars.

* *Skapa Min Värld* är en kulturverksamhet på Fryshuset som erbjuder barn, unga och familjer konstnärligt skapandekurser/workshops, spännande kulturpejlingar/studiebesök, samarbeten och fantasifulle upplevelser. Läs mer här:

<http://www.arvsfondsprojekten.se/node/11571/info>

** *Jenny-Lind-väska* är ett arkivpedagogiskt material tänkt för mellanstadiebarn. Väska finns i två exemplar hos Musik- och teaterbiblioteket och du kan låna den i två månader. Läs mer om väskan i Dokumenterat nr 39 http://statensmusikverk.se/musikochteaterbiblioteket/files/2012/12/dokumenterat_39.pdf

Så här går arbetet med Levande musikarv till

||| Johanna Grut, musikbibliotekarie

Johanna Grut skrev senast i *Musikbiblioteksnytt 2013 nummer 3* om sitt arbete med katalogisering av noter på Stockholms slott. I *Musikbiblioteksnytt 2013 nummer 1* skrev Johanna om daminventeringen hon gjorde inom projektet *Levande musikarv*. Hon sökte upp och listade alla verk av svenska kvinnliga kompositörer som Musik- och teaterbiblioteket äger. I detta nummer berättar hon om sitt fortsatta arbete med *Levande musikarv*. Hon tar som exempel sin uppgift att lista Alice Tegnér's verk. Den 3 april på föreningens årsmötesdag får vi veta mer om projektet när vi ses på Kungliga Musikaliska Akademien och du kan också läsa om det i *Musikbiblioteksnytt 2013 nummer 1*.

Alice Tegnér – mycket produktiv

I mitt arbete med att inventera verk av kvinnliga tonsättare i Kungliga musikaliska akademiens databas *Levande musikarv* har Alice Tegnér helt klart varit

den mest produktiva. För att lyfta fram hennes okända och så gott som outgivna repertoar, och för att över huvud taget hinna inventera färdigt, bestämdes att Alice Tegnér's musik för barn inte skulle tas med. Trots det har hon hela 199 verk i databasen.

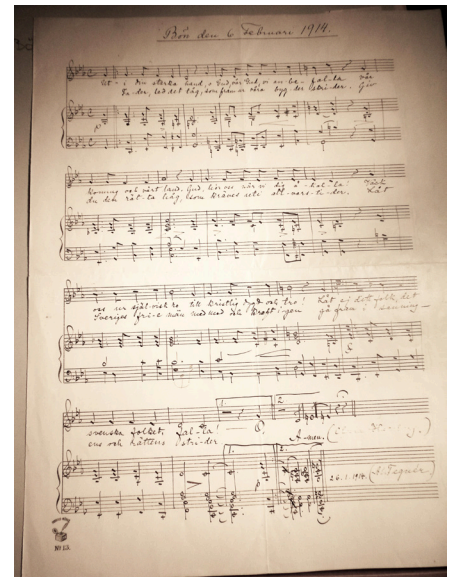
Detaljerade uppgifter om varje verk

För varje verk finns detaljerade uppgifter om tillkomstår, ton- och taktart, titlar och undertitlar, besättning, röstläge och sångtexter - och framför allt var man får tag på noterna och eventuella orkesterstämmor. I 65 av Alice Tegnér's verkposter finns dessutom ett foto på noterna.

Syftet med databasen är att vara ett praktiskt hjälpmedel för körer, orkestrar och konsertarrangörer när de ska välja repertoar. I stället för att välja en Beethovensymfoni - igen - kan man botanisera i det till stora delar bortglömda svenska kulturarvet som musiken av de 885 tonsättarna i *Levande musikarv* utgör.

Lätt att söka på kvinnliga tonsättare

Man ser för varje verk exakt hur många sångare och musiker som behövs och hur långt verket är. Till skillnad från alla övriga ställen där man kan söka noter, finns här möjligheten att med ett klick välja "kvinnliga tonsättare" i sökformuläret.

Alice Tegnér (1864-1943), *Bön den 6 februari 1914*

<http://levandemusikarv.se/tonsattare/tegnér-alice/>

Verk av Alice Tegnér

- 85 sånger för en röst och piano och 7 duetter
- 95 körverk, både a cappella och med olika typer av ackompanjemang, för blandad kör, damkör, manskör och barnkör. Både sakral musik och tonsättningar av svensk poesi.
- 6 stycken för violin eller cello och piano
- 6 pianostycken

Alice Tegnér på webben!

||| Karin Strand, Svenskt visarkiv

Iår firas 150-årsjubileet av kompositören Alice Tegnér och detta på en mångfald sätt. Dagarna kring hennes födelsedag 12 mars går ett digert jubileumsprogram av stapeln i Stockholm arrangerat av Alice Tegnér-sällskapet med föredrag, konserter och förevisning av samlingar.

Den 10 mars är det Musik- och teaterbiblioteket som står värd för ett öppet arrangemang med visning av Tegnér's notsamling och föredrag av Christina Tobeck om Tegnér och konstmusiken. Dessutom håller Marie Länne Persson ett anförande om Tegnér och den folkliga musiken. Mer om jubileumsprogrammet kan man läsa på sällskapets hemsida:
alicetegner.wordpress.com

Sjung med oss mamma

Musik- och teaterbiblioteket och Svenskt visarkiv uppmärksammar dessutom Tegnér's såväl breda som nyskapande verksamhet genom att publicera ett urval av hennes verk på webben. Vad beträffar hennes barnviseproduktion kommer de klassiska häftena *Sjung med oss mamma* (häfte 1-5) att läggas ut tillsammans med en artikel författad av Kajsa Paulsson. Tegnér's konstmusikaliska gärning representeras av ofta efterfrågade verk i autograf i Musik- och teaterbibliotekets samlingar, däribland *Betlehems stjärna* för kör och *Sonat för violin och piano*. Tegnér och konstmusiken belyses även i en artikel av Christina Tobeck. Dessutom kommer en förteckning över Alice Tegnér's verk i autograf i bibliotekets samlingar att finnas på sidan.

Sjung med oss mamma häfte 1-9 trycktes 1982-1934. Här finns *Bä, bä vita lamm*, *Sockerbagaren* och många andra välbekanta sånger.

Publiceringen sker dagarna före jubileet.

Varför Babysång på biblioteket?

||| Marit Hagen, Bagarmossens bibliotek i Stockholm

De allra flesta föräldrar är mycket motiverade till barnkultur när barnen är helt små. Det är inte ovanligt att vuxna, som har varit borta från biblioteket i många år, återvänder dit då de får egna barn. Många folkbibliotek erbjuder Babysång för föräldrar med spädbarn och många mammor och pappor hittar dit, då folkbiblioteket finns på många platser. Det är säkert även ett plus att sångstunden i regel är avgiftsfri. Själv har jag lett Babysång för de minsta barnen 4-12 månader gamla, någon gång i veckan i ett tiotal år på olika bibliotek.

Sångstund i 20 minuter

Späda barn har enligt den i detta sammanhang legendariske barnläkaren John Lind en stor förmåga att tillägna sig

musik. På Babysången på vårt bibliotek sjunger vi med rörelser och rimmor - om bland annat fingrar och tår - i cirka tjugo minuter, då de små i regel börjar tappa koncentrationen. Sångstunden brukar ge föräldrar och barn en känslomässig och trygg gemenskap.

Sång och musik bra för språkbildningen

Varför ska biblioteken erbjuda Babysång? Alla barnbibliotek arbetar - så vitt jag vet - i någon form med barns språkutveckling. Att lära sig tala är en komplicerad process. Genom att komplettera talet med sång och musik får barnen andra ljud att gagna vid sin språkbildning. Melodier främjar utantillinläring vilket kan vara till hjälp för att öva sig och att bilda språkljud. Dessutom hör hos små barn uttrycken

Marit sjunger och spelar med 7 föräldrar med uppmärksamma barn. Foto Messeret Alemu

sång, känsla, rörelse och tal tätt ihop och kan vid vissa åldrar inte uppträda isolerade ifrån varandra. Genom att sjunga med barnet förbättras förutsättningarna för en god språkgrund. Dessutom är det helt sonika väldigt roligt!

Faktauppgifterna om barn och musik i artikeln är hämtade ur boken *Musik i livets början* av John Lind, 1982.

Klassisk musik för små öron

||| Maria Johansson och Anna Falk, Stadsbiblioteket i Malmö, foto Tobias Johansson

Maria och Anna delar ut band inför dansen.

På Stadsbiblioteket i Malmö har vi sedan 2008 på ett lekfullt sätt presenterat klassisk musik för 4-6-åringar. De flesta barnen kommer från förskolor runtom i Malmö, men även privatpersoner kommer med sina barn och barnbarn.

Åse Lugné, numera bibliotekschef på Musikhögskolan i Malmö, startade detta tillsammans med Anna Falk. Åse är sångerska, och har gått kurs i musikvetenskap på universitet i Lund, Anna är bibliotekarie med mycket stort musikintresse. Sedan hösten 2009 är det Ma-

ria Johansson och Anna Falk som håller i det. Maria är utbildad musiklektör, men arbetar numera på Stadsbiblioteket.

Belysningen också viktig!

Vi har satt en gräns vid 40 barn inklusive vuxna för att kunna få plats att dan-

sa och springa omkring i programsalen Röda rummet där programmet hålls. Salen är förberedd med rekvisita för att få så bra stämning som möjligt. Belysningen i rummet är också viktig.

När barnen kommer spelar vi pampig ingångsmusik. Man ska få känna sig viktig när man kommer in. Det kan t.ex. vara uvertyren till *Aida* eller *Bröllopsmarsch* ur *En midsommarnattsdröm*.

Barnen får dirigera

När barnen sitter ned, pratar vi med dem om musiken de nyss hört. Vi fortsätter lyssna på musik och de får dirigera, lyssna efter känsla, instrument, språk, eller bara berätta vilka tankar som dykt upp när de lyssnat. Vi försöker varva sittande, springande och

“ “ Vid några tillfällen har barnen fått prova att dansa vals. De små paren dansar allvarligt runt på golvet.

dansande till musik. Och vi har alltid en liten filmvisning i mitten av programmet då vi släcker ner och tittar på ballett eller opera. På Naxos Video Library, som Stadsbiblioteket i Malmö prenumererar på, har vi hittat en version av baletten *Peter och vargen* som barnen verkligen gillade. Vid några tillfällen

har barnen fått prova att dansa vals. De små paren dansar allvarligt runt på golvet. Något som också är populärt är att dansa till musiken med långa, färgglada band i händerna. Man snurrar eller springer runt med banden. Eller gör andra rörelser.

Alla vill ha spellistor

De vuxna, som också brukar vara aktiva under programmet, får alltid en lista på musiken vi spelat med sig hem, och den senaste tiden har vi börjat dela ut listorna även till barnen. Alla vill ha spellistorna!

Här ett exempel på ett av våra program:

Charpentier: *Fanfär* ur *Te Deum* (ingångsmusik våren 2013 när Malmö var värd för Eurovision Song Contest)

Bizet: Förspel till *Carmen* (att dirigera till)

Monti: *Csardas* (vi spelar luft-fiol, sen dansar vi)

Tjajkovskij: *Blommornas vals* ur *Nöt-knäpparen* (vi dansar vals)

Prokofjev: ur *Peter och vargen* balett från Covent Garden (Naxos Video Library)

Rossini: *Largo al factotum* (aria med Figaro) ur *Barberaren i Sevilla* (vi pratar om olika röster)

Bizet: *Farandole* ur *L'Arlesienne, Svit nr 2* (vi går runt i ring och följer vad som händer i musiken, t.ex. snabbt och lätt, allvarligt och långsamt)

Puccini: *O mio babbino caro* ur *Gianni Schicchi* (avslappningsmusik)

Haydn: *Andante* ur *Symfoni i D-dur, Hob. 1:101 "Die Uhr"* (vi sträcker på oss och vaknar till)

Tacksamt och meningsfullt

Detta är så tacksamt att hålla på med. Vi möter barn som kanske aldrig annars hade hört klassisk musik eller sett balett. Det känns väldigt meningsfullt och vi känner oss upplyfta när vi har haft vårt program.

Om ni har frågor, är ni välkomna att höra av er till:

maria-am.johansson@malmoe.se
anna.falk@malmoe.se

Noterat

Noterat heter en tidskrift som ges ut av Svenskt visarkiv. Det senaste och sista numret heter Musik, dans och genus. Det är spännande läsning om allt "från patriotisk körsång och medeltida ballader till queertango och kastratsång". Redaktör för numret är Ingrid Åkeson.

Ur innehållet: *Queerdans* av Anna Nyander och Elsa Stålnér, *Spelmän i dambyxor* av Anders Hammarlund, "Det var frigörelse" om kvinnliga rockmusiker av Marika Nordström. Du kan köpa Noterat för 65 kr eller läsa som pdf: http://statensmusikverk.se/svensktvisarkiv/files/2014/01/Noterat21_webversion.pdf

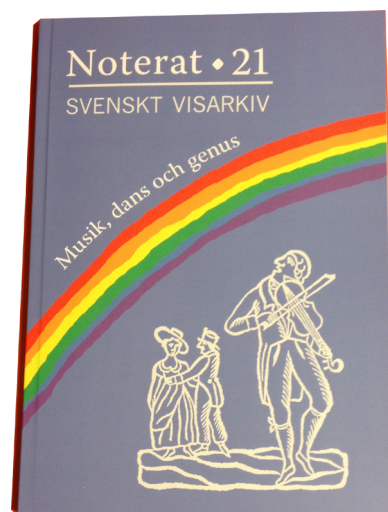

Foto Lena Nettelbaldt

Greta Renborg & personarkiv

||| Kia Hedell, Uppsala universitetsbibliotek Handskrift- och musikenheten

Den 28 januari gick det ut ett pressmeddelande om att Uppsala universitetsbibliotek har fått en testamenterad gåva från Greta och Ulf Renborg omfattande 12,5 miljoner kronor. Pengarna ska användas för särskilda satsningar på personarkiv vid Handskrifts- och musikenheten. Bland personarkiven finns tonsättararkiv, körarkiv och andra arkiv med musik-koppling.

Greta och Ulf Renborgs donation

Greta Renborg var bibliotekarie och Ulf Renborg professor vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. I enlighet med makarnas testamente har deras tillgångar delats mellan Uppsala universitetsbibliotek och Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien, KSLA. Greta Renborg (1921-2005)  gnade hela sitt liv åt folkbildning och biblioteksfr mjande verksamhet. Hon växte upp i Stockholm men fick  r 1946 anställning som skrivbiträde på Uppsala stadsbibliotek. Hon hyste ett brinnande litteraturintresse. Efter att ha avlagt bibliotekarieexamen 1953 for hon till USA. Vistelsen där gjorde henne övertygad om hur viktigt det är att biblioteken arbetar aktivt och målmedvetet för att nå ut i samhället. V l hemkommen till Sverige blev hon föreståndare för den första PR-avdelningen vid Stockholms stadsbibliotek.  r 1973 blev Greta Renborg lektor vid bibliotekshögskolan i Borås, där hon h ll kurser om PR-frågor.  r 1993 blev hon hedersdoktor vid Göteborgs universitet. Greta Renborg testamenterade sitt arkiv samt ytterligare tillgångar till Uppsala universitetsbibliotek för att,

Greta Renborg på studieresa i USA (Foto Okänd).

enligt testamentet, ”öka kunskapen om personarkivens nyttjande” och bedriva informationsverksamhet kring dem, deras bredd, bevarande och tillgängliggörande. För att verka i denna anda kommer det nu att inrättas en t n st vid Uppsala universitetsbibliotek som Greta Renborg-bibliotekarie med uppgift att arbeta med personarkiv, både i Uppsala och nationellt.

Personarkiv med musik-anknytning i Uppsala universitetsbibliotek

Personarkiven  r en stor och viktig del av

Uppsala universitetsbiblioteks (UUB:s) handskriftssamlingar. Här finns ungefär 700 personarkiv och dessutom ungefär 100 släktarkiv. Arkivbildarna återfinns i olika kategorier. Av naturliga skäl är akademiker som varit verksamma vid Uppsala universitet en stor grupp, men det finns också många arkiv efter präster och olika kulturpersonligheter, som författare, konstnärer och tonsättare. Bland tons ttararkiven kan nämnas Hugo Alfv ns, Gösta Nystroems och Allan Petterssons arkiv. Inte sällan spiller ett tonsättararkiv över i en annan tonsättares. Så är fallet med Uppsala-

tonsättaren Josef Erikssons arkiv, som innehåller en omfattande brevväxling mellan Josef Eriksson och tonsättarkollegan Knut Håkanson. Ofta finns en asymmetri såtillvida att arkiven innehåller brev till arkivbildaren, men inte så många brev från arkivbildaren. De ”från”-brev som har bevarats i arkiven har ofta formen av utkast eller förlagor till det brev som sedan skickades. Korrespondensen mellan Eriksson och Håkanson är ett undantag; i Josef Erikssons arkiv finns nämligen 545 brev från Håkanson till Eriksson men också 305 brev från Eriksson till Håkanson, samtliga från perioden 1913 -1929.

Ibland kan tonsättare också dyka upp i arkiv, där arkivbildaren själv inte främst är känd som kompositör. Så är fallet med Adolf Pauls arkiv. Adolf Paul (1863-1943) var en författare och dramatiker som föddes i Sverige men växte upp i Finland. Han bedrev musikstudier vid Helsingfors Musikinstitut för bland andra Ferruccio Busoni. Under sin tid vid musikinstitutet blev han nära vän med sin studiekamrat Jean Sibelius. Detta vänskapsband förklarar den rikliga samling med brev (172 stycken) från Sibelius till Adolf Paul, som finns bevarad

“ Personarkiven är en stor och viktig del av Uppsala universitetsbiblioteks handskriftssamlingar.

i arkivet. Att biblioteket har värdesatt breven märks genom att de är omsorgsfullt katalogiserade och inbundna tillsammans med andra brev i fyra tjocka volymer. Adolf Paul flyttade år 1889 till

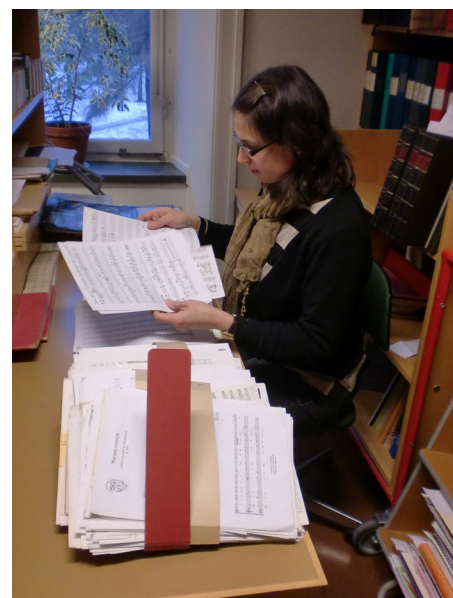

UUB:s personarkiv kan sökas dels i den digitala söktjänsten Ediffah, dels i papperskataloger via Handskriftsindex. Bilden visar hur ett handskrivet kort i Handskriftsindex kan se ut. Foto: Kia Hedell

Berlin. Där umgicks han i konstnärskretsar och fortsatte att skriva romaner, noveller, komedier och skådespel. Han behöll kontakten med Sibelius, som fick komponera musiken till Pauls pjäs *Kung Kristian II* (1898). I Adolf Pauls arkiv finns noterna till musiken i Pauls egen avskrift.

Förutom tonsättararkiv finns också musikforskararkiv efter exempelvis Carl-Allan Moberg, Richard Engländer och Bruno Grusnick. Carl-Allan Moberg var innehavare av landets första professor i musikforskning (1947-61), Richard Engländer intresserade sig för den gustavianska tidens musikhistoria och Bruno Grusnick för bland annat Dübensamlingen i UUB. I många av arkiven finns värdefullt forskningsmaterial från arkivbildarnas egen forskning – material som framtida forskare kan bygga vidare på. I sitt förarbete till sin licentiatavhandling om orgelbyggararen Olof Hedlund (d. 1749) samlade Birger Olsson en rik dokumentation om Hedlund-orglar, som nu är tillgänglig i hans arkiv. I Ingmar Milvedens arkiv respektive Ann-Marie Nilssons arkiv finns forskningsmaterial som rör medeltida hystorior. Ibland är arkiven gränsöverskridande såtillvida att arkivbildaren är/var aktiv inom flera olika områden. Ingmar Milvedens breda verksamhet som musikforskare, lärare och tonsättare avspeglas i hans efterlämnade material. Hans arkiv består av 13 arkivkartonger med brev och forskningsmaterial men också undervisningsmaterial och egna kompositioner. Att Nils G. Svanfeldt förutom att vara vissamlare och vissångare till professionen var operasångare framgår tydligt i hans arkiv, som bland annat innehåller rollfotografier, konsertprogram och pressklipp.

I UUB finns också föreningsarkiv, som exempelvis körarkiv. De till omfånget största körarkiven hör till Allmänna Sången, Orphei Drängar och Uppsala Akademiska Kammarkör (UAK). En förteckning över UAK:s arkiv har nyligen publicerats i Ediffah, en söktjänst för handskrifter och personarkiv vid svenska forskningsbibliotek. Arkivet är i princip ordnat enligt den manual för körarkiv, ”Att bygga upp ett körarkiv”, som finns på Uppsala universitets Kör-

Arbete pågår. Sortering av noter som har använts av medeltids- och renässansensemblen *Joculatores Upsalienses*. Foto: Nicklas Högåås

centrums hemsida. Manualen är författad av Anders Edling och Gunnel Fagius.

Hur söker man efter UUB:s personarkiv?

Eftersom personarkiven tillhör handskriftssamlingarna söker man efter dem i våra handskriftskataloger. De arkiv som har katalogiserats i äldre tid är sökbara i papperskataloger via Handskriftsindex, medan de nyligen katalogiserade arkiven är sökbara på nätet genom söktjänsten Ediffah och snart via den digitala plattformen Alvin (om Alvin, se Musikbiblioteksnytt 2013:4, s. 4). Huvudingången för sökning i handskriftskatalogerna är arkivbildarens namn, men de elektroniska katalogerna öppnar möjligheterna för fler sökingångar. Genom att till exempel fritextsöka på ”musik” eller ”musikalier” i Ediffah kan många av de musikanknutna arkiven filtreras fram. Mer information om handskriftssamlingens komplexa katalogstruktur - en konsekvens av bibliotekets månghundraåriga historia - och tips på flera sökhjälpmedel finns på UUB:s hemsida under Samlingar -> Handskrifter. Ett stort antal bilder, exempelvis rollfotografier av operasångaren Nils G. Svanfeldt, finns också digitaliserade och tillgängliga via Uppsala universitetsbiblioteks bilddatabas Bildsök. Finns det frågor om personarkiven i UUB kan man alltid kontakta oss på Handskrifts- och musikenheten, e-postadress hamus@ub.uu.se.

Länkar till refererade webbsidor:

- Ediffah (www.ediffah.org)
- Uppsala universitets Körcentrum, "Att bygga upp ett körarkiv" ([http://www.korcentrum.uu.se/forskning-litteratur/att-bygga-upp-](http://www.korcentrum.uu.se/forskning-litteratur/att-bygga-upp-ett-korarkiv/)
- Uppsala universitetsbibliotek (www.ub.uu.se)
- Uppsala universitetsbibliotek, Bildsök (<http://www.ub.uu.se/sv/Sok/Bilder/Bilddatabasen/>)

UPPSALA
UNIVERSITET

Musik, bibliotek och 10-13-åringar

||| Tove Möller och Gonzalo Vargas, TioTretton, text & foto

TioTretton är ett bibliotek för barn mellan tio och tretton år på Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm. Vi är en prövande biblioteksos som fokuserar på berättande, identitet och kreativt skapande på olika sätt.

Ljud av ägg, kastruller och äpplen

Vi letar alltid efter nya sätt att framföra det lekfulla och det oväntade. Sedan mitten av januari 2014 förvandlas delar av biblioteket till en ljudverkstad på tisdagar. Här kan barnen gå på ljudjakt, spela in podcasts, mixa låtar och mycket mer. En rolig sak vi gjorde för två veckor sen var att sampla ljud i vårt kök, allt från knäckande ägg till kastrullbullen och pressande citroner spelades in. Sen med hjälp av Makey Makey (genom att

”jorda” sig själv och koppla sladdar till ledande föremål) kopplade vi ljuden till olika föremål så när en tryckte på ett äpple så lät det som ett äpple som klövs itu.

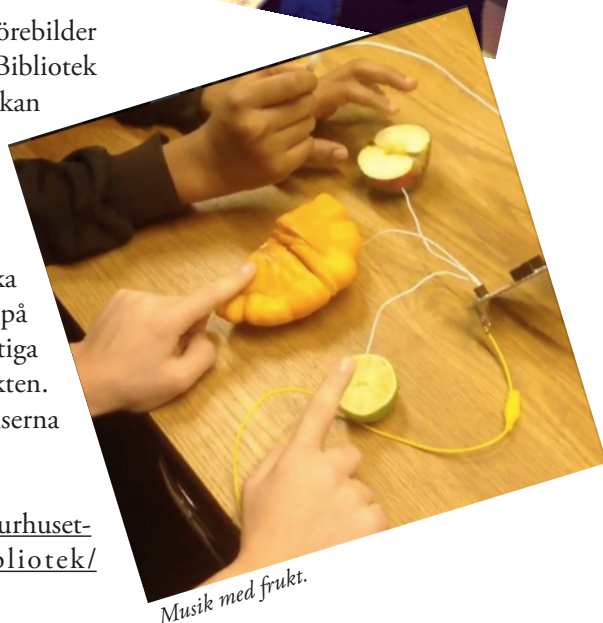
Vill öppna dörrar

Musiken är ett verktyg som lockar oavsett förkunskap eller bakgrund, ett roligt och enkelt sätt att identifiera sig med eller göra sin röst hörd.

Vårt bestånd av musikböcker riktar in sig på barnens intressen och musikaliska förebilder och alldeles intill oss finns Bibliotek Film & Musik där vi också kan botanisera bland böcker om olika musikgenrer, vinylskivor med mera.

Vi vill öppna dörrar för olika sätt att skapa utan krav på färdiga resultat. Det viktiga är prövandet, inte produkten. Impulserna får styra, gränserna brytas.

Se mer här: <http://kulturhuset-stadsteatern.se/Bibliotek/TioTretton/>

Musikämnesord

m.m.

||| Christel Rosenborg, bibliotekarie, text, Lennart Rosenborg, foto

Nu är det 2014 och jag har inget fast bibliotek längre. Märklig känsla. Jag är oändligt nyfiken på hur det blir när regelbundenheten inte längre styr min vardag. För första gången på länge ska jag utnyttja möjligheten att ta dagen som den kommer. Visst låter det fint! Bibliotekslös kommer jag aldrig att vara.

Några timmar varje vecka sitter jag vid en dator i Magasin 1 på Musik- och teaterbiblioteket för att göra auktoritetsposter till musikämnesord i Libris. Varför? eller varför inte? Jo, jag var en gång med i Musikämnesordsgruppen.

Representant för folkbiblioteken

För 20 år sedan tillsatte Anders Lönn en musikämnesordsgrupp med representanter från Sveriges radios musikbibliotek, Grammofonarkivet, Bibliotekstjänst, Arkivet för ljud och bild, Musikaliska akademiens bibliotek och Svenskt musikhistoriskt arkiv. De flesta institutioner heter något annat nu, i den mån de finns kvar. Jag var med som representant för folkbiblioteken och jag var också den som önskat en

musikämnesordlista, eftersom biblioteksbesökarna hade svårt att hitta bland SAB-klassningarna (SAB = Klassifikationssystem för svenska bibliotek). Gruppen, som träffades ett par gånger om året, gick igenom olika musikämnesordlistor och tesaurusar, både svenska och utländska. Den form som vi till slut enades om var en platt lista, utan hierarkier. Ämnesorden mappades också mot SAB. Listan omfattar ca 1500 musikämnesord. Under arbetes gång kom delar av musikämnesordsgruppens medlemmar att ingå i Musikgruppen, beredningsgrupp i musikfrågor för Svensk biblioteksförningens kommittéer för katalogisering och klassifikation. Och Musikgruppen var då ansvarig för musikämnesordlistan.

Färdigt blir det aldrig

Det fanns en ambition att musikämnesorden skulle ingå i Svenska ämnesord. 2009 bildades ett projekt mellan Kungliga biblioteket och Statens musikbibliotek om att lägga in Musikgruppens ämnesord i Svenska ämnesord. Detta arbete pågår fortfarande. Mycket är gjort, men det finns fortfarande en hel del musikämnesord kvar att jobba med. Och det är där jag kommer in, lös och ledig som jag är. Färdigt blir det ju aldrig. Det kommer ju ständigt nytt. Bra känns det dock att vara med om att avsluta den lista som påbörjades för 20 år sedan. Hela historiken om musikämnesorden finns beskriven av Olle Johansson och Anders Cato i en pdf som finns på nätet. http://www.smbf.nu/dok/utbildningsdagar/100528_Musikamnesord.pdf

30 år på Solna stadsbibliotek

Jag arbetade på Solna stadsbibliotek i över 30 år, först som barnbibliotekarie, sedan som mediechef och sist som biträdande stadsbibliotekarie. Solna har

under alla år haft en stor och bra musikavdelning. Man har också lagt stor vikt vid att upprätthålla en aktuell notsamling. För mig är det oerhört viktigt att inte bara tillhandahålla musik att lyssna på, utan även att förmedla förutsättningar för skapande musik. Under många år ansvarade jag för arbetet med bibliotekets webb. Det är förklaringen till att Musikämnesordlistan länge var sökbar på Solnas webb. Jag kan berätta att det var otroligt många besök på den sidan varje månad. Denna vetskap bidrar starkt till att jag tycker det är så viktigt att ämnesorden är sökbara i Svenska ämnesord. När jag slutade i Solna flyttades listan i Excelformat till Svenska musikbiblioteksförningens webbplats.

Vände LP-skivor på Läsesalongen

Musiken har alltid varit viktig och spännande i mitt biblioteksarbete, även om jag aldrig haft en renodlad musikbibliotekarietjänst. Det var otroligt stimulerande att träffa andra musikbibliotekarier, att vara med i SMBF, Svenska musikbiblioteksförningens styrelse, och att resa på IAML-konferenser. Att delta i olika nätverk, att anordna musikrelaterade konferenser och temadagar, har varit en stor förmån. Intressant var också att komma i kontakt med studenter som skrev uppsatser om musik och bibliotek.

Min första kontak med musik på bibliotek var som springvikarie på Läsesalongen, när den var nyöppnad 1971. En kontorists uppgift var att vända LP-skivor. Många minns säkert större musikverk med 3 LP-skivor, som var numrerade så att framsidan på skiva 1 var sida 1 och baksidan var sida 6. Lyckligtvis märkte lyssnaren oftast om man inte var uppmärksam vid vändningen, men inte alltid.

Duktig på att transponera

Sedan läste jag musikvetenskap och gick BHS, Bibliotekshögskolan i Borås. Sune Hofstens intensiva undervisning i musikkatalogisering har jag haft mycket nytta av. Han undervisade även i referensarbete. Jag minns särskilt hur han lärde oss att hantera ett upp-

slagsverk där man kunde söka på olika musikteman, oavsett tonart, eftersom alla teman transponerades till samma tonart, typ. Nu ska vi komma ihåg att detta hände för mycket länge sedan, långt innan det fanns datorer i varje informationsdisk och långt innan SoundHound och liknande appar existerade.

Jag är ganska duktig på att transponera, inget som jag har lärt mig, det är en gåva. Kan man det, så kan man. Men under alla år hände det aldrig att någon låntagare kom och visslade en melodi som jag fick transponera till "referens"-tonart. Men det har varit fantastiska kul ändå.

Barnverksamhet i Hagfors

||| Birgitta Sparre har berättat för Lena Nettelbladt

Anders Brokvist och Birgitta Sparre visar upp inbjudan till att delta i projektet Världssjäl. Foto Thony Liljemark

Hagfors bibliotek är en del av Älvstranden Bildningscentrum och jag är bibliotekschef samt kulturansvarig. Biblioteket fungerar både som skol- och folkbibliotek. Hagfors har mycket barnverksamhet för både skola och förskola. Det finns en grupp inom kommunen som jobbar med kultur både inom biblioteket och förskolan kring läsning, teater, musik och dans. En kulturgrupp i skolan har gjort en handlingsplan kring lässtimulering och allmäncultur. Här berättar jag om några av alla kulturprojekt som finns i Hagfors kommun.

Bebiscafé

Varje fredag är det Bebiscafé på Familje-

centrum. Tema för dagen kan vara baby-massage, information om förskolan eller tandsköterskan som kommer och ger råd. En gång i månaden åker jag dit med min gitarr och sjunger, läser sagor och ramsor med barn och föräldrar. Ingen föranmälan behövs.

Knacka på

En till två gånger per termin bjuder biblioteket in till Asylträffar med flyktingbarn och svenska barn och deras föräldrar. Jag berättar om biblioteket

och beroende på årstid firar vi Lucia eller midsommar tillsammans. Älvstrandens bildningscentrum har anställt en kulturpedagog som arbetar 40 % med besök i förskolorna. Hon heter Sandra Sjöström Johansson och är utbildad danspedagog och arbetar mycket med rörelse till exempel utifrån den idén som boken *Knacka på* av Anna-Clara Tidholm bygger på. (Läs mer om den i Musikbiblioteksnytt 2012 nummer 2). Kommunen har också anställt en konstnär som är ute på förskolorna.

Musikproducent Thomas Kägström och Birgitta Sparre ordnar musikcafé i Ekshärad. Foto Thony Liljemark

Han besöker varje förskola cirka 6-7 gånger, förra året var temat trollringar i skogen. På Förskolans dag i maj är biblioteket med och ordnar en Sagofest i Folkets park med dans, teater, ansiktsmålning och ett livs levande troll.

Dansa en saga och Talar du film? i skolan

I klass 1 är biblioteket med och ordnar en bokfest och alla får lånekort. Jag läser en saga som barnen sen får skildra i dans med hjälp av danspedagog Sandra Sjöström Johansson. Tidigare har de tillsammans gjort *Bergakungen* med musik ur Peer Gynt av Edvard Grieg. Klass två gör varje år en musikal kring en egen berättelse. Eleverna får även möjlighet att utifrån en bok de läst göra en animerad film eller på något annat sätt gestalta boken som de har läst. Årets årskurs 3:or gjorde jättefina tittskåp. I årskurs 6-7 jobbar eleverna med film och får då möjligheter att skapa en digital berättelse med stillbilder i projektet som kallas *Talar du film?*

Världssjäl

Biblioteket är ansvarigt för ett nytt integrationsprojekt som kallas Världssjäl och till det är två projektledare utsedda. Syftet med Världssjäl är att ”främja mångkultur genom att skapa mötesplatser för nya och redan bofasta invånare i kommunen. Vi lär känna varandra genom skapande uttryck, som exempelvis musik, sång och dans. Verksamheten riktar sig till alla oavsett ålder, kön och nationalitet. På SFI, svenska för invandrare, arbetar vi under hösten med bland annat berättande och har fokus på folksagor. Syftet är att få till språkliga möten mellan nyinflyttade och redan bosatta Hagforsbor. Genom att berätta för, lyssna till och samtala med varandra får vi alla en berikad kunskap om alla kulturer representerade i Hagfors kommun.” Citat från www.hagfors.se/varldssjal-i-hagfors

Kulturchockdagen och flashmob

Avslutningsvis kan jag berätta om att jag varje år ordnar en studiedag om kultur för lärarna. Jag kallar dagen *Kulturchock!* Det är ”en studiedag fylld av kreativitet, glädje och kompetensutveckling”. På Kulturchockdagen i mars 2013 kom

Flashmob med 400 dansande barn och ungdomar på Kyrkogatan i Arvika. Foto: Katarina Leander

norske kompositören och multikonstnären Ole Hamre och berättade om showen *Fargespill* med musik och dans från deltagarnas olika hemländer. Han visade även sitt instrument Folkofonen, ett audiovisuellt instrument som består av video och ljud av människor som sjunger en lång ton. Se mer här: www.olehamre.no/Default.aspx?pageid=772

Lärarna Maria Boden och Marianne Ekström berättade mer om hur de jobbar med film och läsning i projektet *Talar du film?*.

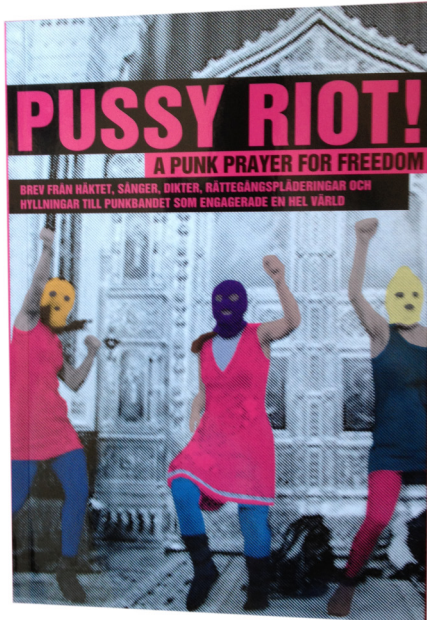
Gunnel Holmgren, lärare vid Ingesund, föreläste om estetiska läroprocesser. På eftermiddagen var det workshops med röstverkstad och utläring av animation.

En sista roligt kulturaktivitet som jag vill nämna är en flashmob* då 400 barn och ungdomar dansade tillsammans på Kyrkogatan i Arvika i samband med en dansmässa i maj 2012.

**En flash mob är när en grupp människor plötsligt samlas på en offentlig plats, och där gör någonting oväntat en kort period och sen skingras direkt efter. (källa Wikipedia)*

Musik som protest

||| Lena Nettelbladt, text & foto

Den 15:e januari talade Thomas Millroth på Bibliotek Film & Musik i Kulturhuset i Stockholm. Ämnet var *Musik som protest* och föreläsningen var den sista i samarbetet med

soundofmusic.nu. Han berättade och spelade musikexempel med frijazz, improvisationsmusik och punk.

Ett aktuellt exempel är den ryska feministiska punkgruppen Pussy Riot som blivit dömda för huliganism då de protesterade mot Putin genom att spela i en katedral. Ett annat exempel är Nina Hagen som ordnade den första solidariteskonserten i Östtyskland 1975 och gjorde låten *Du hast den Farbfilm vergessen* som protesterar mot den grå kommunismen. Vi fick lyssna till singeln *Ich bin gar nicht pingelig*.

Förbjuden östtysk frijazz

I början av 1970-talet samarbetade Free music production i Västtyskland med jazzmusiker i Östtyskland men myndigheterna i öst fördömde frijazzen som amerikansk propaganda. Vi får höra en bit förbjuden östtysk frijazz - låten *Blues March* med barytonsaxofonisten Manfred Schulze.

Thomas Millroth nämner också den situationistiska rörelsen som tycker att « gatan är vår, ta vad som är ditt, ingen bestämmer över dig » och i det sammanhanget får vi lyssna till den svenske saxofonisten Bengt Frippe Nordström och hans pratande saxofon. Till sist berättar Thomas om Feminist improvising group från England med Maggie Nicols och Lindsay Cooper. De startade 1977 och gjorde avant-garde-jazz och experimentell musik. De stödde okupationen av kvarteret Mullvaden i Stockholm och medverkade på Kvinnofestivalen i Stockholm 1978. Vi får lyssna till ett exempel med deras musik från 1978. Var finns protestmusiken idag undrar Thomas Millroth och en tjej i publiken svarar att den finns inom rapen och hip-hopen!

Pussy Riot!: a punk prayer for freedom
(2013). Stockholm: Lindskog

Summary in English

This issue has children and music in libraries as a theme. Read about singing with babies and their parents in libraries in Stockholm. Read about music activities with children, and in the cities of Hagfors, Malmö, and in Music Development and Heritage Sweden. TioTretton in Stockholm is a library especially for children between 10 and 13 years of age, where they often work with music. 2014 marks

the 150th anniversary of the birth of composer Alice Tegnér, who wrote many children's songs. In this issue you can read about the celebration and about a list of her works containing details like key, text and tempo. Uppsala University Library received a donation of 12,5 million Swedish crowns for working with papers left by private individuals. Christel Rosenborg has worked for many years

as librarian and she tells us about her career and work with subject headings for music. We also invite everyone to join us for our annual Swedish IAML meeting which will take place in Stockholm the 3rd and 4th of April at The Royal Swedish Academy of Music and Svensk musik (The New Sounds of Sweden).